

L'àvia Cebriana

Si ens haguéssim pogut enlairar en globus o en avioneta, o simplement al llom d'una àguila d'altíssima volada, suficientment amunt per veure tota l'estesa de les Terres de Ponent de nord a sud i d'est a oest, hauríem vist que, si fa no fa un cop al mes pels vols de la lluna plena, d'alguns masos i cases de la contrada diverses persones en sortien espaïadament, cadascuna a una hora diferent segons la geografia, i es posava a caminar en direcció a un punt situat al bell mig d'un altiplà al peu de la serralada del Montsec. El que més tard va ser conegut com el Pla de les Bruixes.

Des de tan amunt, aquestes personetes es veien com puntets diminuts perduts en el paisatge, tan diminuts que no es distingia si eren homes o dones. Les veies avançar durant hores i hores, algunes dies sincers, fins que arribaven esglaonadament al punt de trobada, el centre de l'altiplà, pràcticament totes a la mateixa hora. En un breu moment, l'estona que triga la lluna recórrer un dit de cel, ja s'hi havia format una aglomeració.

Si ho haguéssim pogut veure d'una mica més a prop hauríem vist que aquelles personetes anaven vestides de negre i portaven un mocador al cap, detall gens insignificant per saber que es tractava de dones i no pas d'homes. Fins i tot hauríem vist que totes elles carregaven un farcell de dimensions considerables, però que per la lleugeresa amb què els traginaven no deuriem ser gaire pesats.

En fi. Si els més calculadors, que sempre n'hi ha, haguessin calculat els quilòmetres que separaven el mas d'aquelles dones del lloc de trobada, hauríem sabut que algunes recorrien 50 quilòmetres, d'altres 35 quilòmetres, d'altres 15, d'altres tan sol 5... O sigui que, segons aquests càlculs, algunes es passaven la jornada sencera caminant per arribar-hi, fins i tot algunes dues jornades, mentre que d'altres en una hora ja tenien el trajecte enllestit. Per això sortien de matinada, de vesprada o ben entrada la nit. Però totes, totes absolutament, totes sense excepció, iniciaven el descens cap a l'altiplà abans de la mitjanit per ser al pla a la mitjanit en punt. Un cop allà, després de salutacions entusiastes i intercanvi de mots i abraçades, s'asseien a terra, en rotllana, separades l'una de l'altra per més o menys un metre. Només les més ancianes seien al damunt d'unes pedres grosses i planes que elles mateixes havien arrossegat. Els dies clars i serens, la llum de la lluna traspassava el cel i les il·luminava com si es tractés d'un escenari encantat.

Tot això hagués sigut bonic de veure des de dalt. Com si fos una estrella de mil puntes de llargades diferents i cada punt s'anés escurçant lentament per arribar al bell mig de l'estel. Veure com l'estrella es començava a desfigurar i es convertia en un cercle perfecte al bell mig de la clariana il·luminada de l'altiplà.

Però resulta que res de tot això es podia veure, perquè en aquell temps no hi havia ni avionetes, ni globus ni àguiles per anar-hi al damunt. Però corrien rumors, i fins i tot asseveracions rotundes, que alguna cosa passava en aquelles contrades pels vols de cada lluna plena. Alguns deien que havien vist dones soles passejant en la fosca de la nit o a trenc d'alba amb un farcell a l'esquena, i es comentava que es reunien sempre el mateix dia i a la mateixa hora en una mena de cites misterioses que més aviat semblaven pactades amb el dimoni. No s'entenia sinó com podien saber quin era el dia i l'hora de la trobada si vivien tan lluny les unes de les altres, no com s'ho feien per arribar-hi totes al mateix temps. Quina altra comunicació hi podia haver entre elles si no era a través de poders sobrenaturals? I com eren capaces de recórrer en solitari tants quilòmetres sense a penes menjar, fes fred o calor, vent o pluja? Ningú s'explicava d'on els sortia aquella fortalesa ni què les feia tan valentes. Per això deien que havien pactat amb el dimoni per tenir poders sobrenaturals, no tan sols en benefici propi, sinó també per fer mal. Això explicava que gairebé l'endemà del dia que se sospitava que es reunien, hi havia un canvi de temps sobtat, les inclemències es desplegaven amb tota la força, queien calamarsades que malmetien les collites o hi havia glaçades que congelaven els primers fruits. I què me'n dieu de les denses boires que feien extraviar els caps de bestiar?

Així doncs, la veu va anar corrent de poble en poble i la gent de la contrada van anar inventant mètodes variats per foragitar la malastrugança. Alguns penjaven creus de palmó a la porta d'entrada al mas, d'altres deixaven sempre un rosegó de pa al calaix o bé n'hi havia que posaven un bol d'aigua amb sal gruixuda al peu de les finestres. Només d'aquesta manera els pobles es van sentir protegits.

Fins i tot l'àvia Cebriana penjava palmons a la barana del balcó i posava bols d'aigua amb sal gruixuda a l'entrada de casa. Jo no entenia gaire per què ho feia, perquè l'àvia Cebriana no s'havia de protegir de res perquè ho sabia tot. Ella em va ensenyar tot el que ara sé. Recollíem herbes del camí i en fèiem pocions curatives. Jo m'ho passava bé, era com jugar a fer cuinetes o experiments. El que més m'agradava era quan agafava l'oli del celler, n'omplia un munt d'ampolles i a dins hi posava fulles d'arbustos diferents. Era bonic de veure totes aquelles ampolles posades en fila índia al llarg de la prestatgeria, a sota de la lleixa dels flascons perfumats, que l'àvia em feia olorar perquè n'endevinés les aromes del camp. També feien bonic les fileres de ramets que penjàvem cap per avall i s'anaven assecant, tot i que he de confessar que m'agradaven més quan estaven tendres i florits amb aquells colors morats de malva i farigola i aquells grocs de fonoll i camamil·la.

Ja de més gran, un cop al mes i el primer diumenge després de cada lluna plena, l'àvia Cebriana i la seva amiga na Joana, que ocupava el reng de davant del nostre, em portaven al mercat de Balaguer. Allò sí que era una fira traginada i viscuda. I la nostra parada feia goig d'herbes i

flascons. Desprenia una flaire que segur que se sentia des de l'entrada mateix de la plaça del Mercadal. I molta gent venia a veure l'àvia. I tothom se n'anava tan content i agraït que jo pensava que, que bona deu ser l'àvia que sembla que tothom se l'estima tant.

Em vaig posar trista el dia que l'àvia em va explicar que tantes dones abans que jo i que ella havien mort per saber tantes coses. Em va explicar que, sense anar més lluny, la seva àvia Caterina en pau descansi s'havia hagut de reunir clandestinament amb altres dones i recórrer quilòmetres i quilòmetres a peu per posar en comú troballes i intercanviar herbes i savieses. I perquè ningú sabés quin dia era la trobada, havien d'acordar que es veurien el tercer dia després de cada lluna plena de cada mes, fes fred o calor, pluja o vent. I així va ser durant molt de temps fins que un bon dia, sense saber com, algunes van deixar d'anar-hi i cada cop n'hi van faltar més. Deien que les havien agafades, que les havien interrogat, injuriat, vexat..., i fins i tot a alguna l'havien matat.

Molt trist, filla meva, molt trist. Però per sort la gent tenia raó quan deia que teníem poders sobrenaturals. Tenim una saviesa que ningú no pot aturar, a pesar de tot... Fixa't ara, tu i jo som aquí amb aquest bé de déu de flascons, màgies i pocions, i no ens faltará mai el que la terra ens vol donar. Au, va agafa aquesta copeta de ratafia i brindem, que avui és dia de festa i de mercat.